

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΞΕΝΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΕΛΙΣΑΒΕΤ Μ. ΕΔΜΟΝΔΣ

Τὸ ὄνομα τῆς Ἀγγλίδος λογίας, ποιητρίας καὶ διηγηματογράφου, εἶνε γνωστὸν παρ' ἡμῖν καὶ προσφιλέστατον. Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἐκπληροῦμεν εὐχὴν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Ἐστίας, καθιστώντες πρὸς αὐτοὺς γνωστὴν καὶ τὴν μορφήν τῆς γυναικός, πρὸς τὴν ὁποίαν ἡ ἀρτιγενῆς ἡμῶν φιλολογία τόσῃν ὀφείλει εὐγνωμοσύνην.

Ἡ κυρία Ἐλισάβετ Μ. Ἐδμονδς, τὸ γένος Waller, γεννηθεῖσα ἐν Λονδίῳ, καταγεται ἐκ τῆς κομητείας τοῦ Suffolk, τῆς χώρας τῶν μεγαλοπρεπῶν γοθικῶν Ναῶν καὶ τῶν ρομαντικῶν καὶ ὀχυρῶν ἐκτύλων. Ὁ πατὴρ τῆς νέος ἐτι εἶχεν ὑπηρετήσει εἰς τὸ βασιλικὸν ναυτικόν· ἀλλ' ὀλίγον πρὸ τοῦ γάμου του κατέλιπε τὸ στρατιωτικὸν στάδιον ἵνα ἐπιδοθῇ εἰς τὸ ἐμπόριον. Ἡ μήτηρ τῆς ἠγάπα νὰ καλλιεργῇ σχέσεις μετ' ἀνθρώπων εὐφυῶν καὶ ἐγγραμμάτων, ἐκ τῆς συναναστροφῆς τῶν ὁποίων ἤντλει γνώσεις καὶ ἐμπνεύσεις καὶ ἡ νεαρὰ Ἐλισάβετ· ἀλλὰ τὴν πρὸς τὸ συγγράφειν κλίσειν ἐκληρονόμησεν, ὡς φαίνεται, παρὰ τῆς οἰκογενείας Betham, στενῶν συγγενῶν τοῦ πατρὸς τῆς, ἐν μέλῳ τῆς ὁποίας, ἡ Ματθίλδη Betham, ἐκίνει ἐκ νεαρῆς ἡλικίας τὴν προσοχὴν διὰ τὸ γιγαντιαῖον τοῦ ἀναστήματός τῆς καὶ τὴν ποιητικὴν τῆς ἰδιοφυίαν, ἔμελλε δὲ βεβαίως, κατὰ τὴν γνώμην τῶν κριτικῶν, νὰ ἀναδειχθῇ μεγάλη ποιήτρια, ἐὰν χάριν τῆς πολιτικῆς δὲν ἐγκατέλιπε τὴν ποίησιν καὶ δὲν ἐγένετο θερμὴ ριζοσπάστις, ἐν ἐποχῇ γενικῆς σχεδὸν συντηρητικότητος.

Ἡ παράδοξος αὕτη γυνή, θεία καὶ παιδαγωγὸς τῆς σήμερον δημοτικωτάτης μυθιστοριογράφου Ματθίλδης Betham Edwards, ἐνεθάρρουνεν, ἐν πρε-

σβυτικῇ ἤδη ἡλικίᾳ, καὶ τῆς ἀνεψίας Ἐλισάβετ τὴν ποιητικὴν κλίσειν, ἐκδηλωθεῖσαν διὰ στιχογραφικῶν ἀποπειρῶν, ἀπὸ τοῦ ἐβδόμου ἀκόμη ἔτους τῆς ἡλικίας τῆς. Ἄλλ' αἱ οἰκογενειακαὶ περιστάσεις τῆς μικρᾶς μουσολήπτου, δὲν ἦσαν πρόσφοροι πρὸς ἀνάδειξιν καὶ καλλιέργειαν ταλάντων ποιητικῶν. Ἐν τῷ οἴκῳ τότε ἐπεκράτουν τὰ παλαιὰ ἤθη τοῦ καλοῦ καιροῦ, ὅλα δὲ τὰ οἰκιακὰ ἔργα, τὸ ράψιμον, τὸ πλύσιμον, τὸ ζύμωμα, ἐξετελοῦντο ὑπὸ τῶν γυναικῶν. Ἡ Ἐλισάβετ εἶχε τέσσαρας ἀδελφούς, αἱ ἐργασίαι εἰς τὴν οἰκίαν τῶν ἦσαν πολλαί· ἡ δὲ μήτηρ εἶχεν ἀνάγκην συντρόφου καὶ βοηθοῦ. Οὕτως αἱ λυρικαὶ ὄρμαι τῆς κόρης κατεστάλησαν· τὰς περισσότερας ὥρας τῆς ἡμέρας κατεγίνετο εἰς πεζὰς οἰκιακᾶς ἀσχολίας καὶ μόνον τὴν ἐσπέραν ἔπαιζεν ὀλίγην μουσικὴν μεθ' ἐνὸς τῶν ἀδελφῶν τῆς, ἔχοντος ἰδιαιτέραν πρὸς αὐτὴν κλίσειν, ἢ ἐλάμβανε μαθήματα φιλολογικὰ παρὰ τοῦ πρεσβυτέρου αὐτῆς ἀδελφοῦ, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε καὶ ὁ μόνος τῆς διδάσκαλος.

Διότι ἡ Ἐλισάβετ Ἐδμονδς οὐδέποτε ἐφοίτησεν εἰς σχολεῖον. Ἀλλὰ καὶ ὁ κ. I. Waller, ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀδελφός-παιδαγωγός, γνωστότατος σήμερον ἀρχαιολόγος καὶ τεχνοκρίτης, ἦτο τότε σπουδαστὴς παρὰ τῇ Βασιλικῇ Ἀκαδημίᾳ, αἱ ὥραι δὲ τὰς ὁποίας ἐδύνατο νὰ διαθέτῃ χάριν τῆς ἀδελφῆς τοῦ ἦσαν μετρημένα. Οὕτως, ὡς λέγει· που ἡ ἴδια περὶ αὐτῆς, ἡ ἐκπαίδευσίς τῆς Ἐλισάβετ, εἶχε μᾶλλον διαλείποντα τὸν χαρακτήρα. Ὅπως δὲ ποτε, τὰ συγγράμματα τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, τὰ ὁποῖα κατεβρόχιζεν ἐν τῷ κρυπτῷ, ἐπέφερον, μεθ' ὅλης τῆς ἐκλογῆς καὶ τῆς χρήσεως τὴν ἀταξίαν, τὸ ἀποτελέσμα τῶν. Ταχέως ἡ Ἐλισάβετ εὐρέθη ἐξοικειωμένη πρὸς τοὺς ἀρίστους ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς Ἀγγλοῦς, Γάλλοις, Ἰταλοῦς καὶ Λατίνους. Μετ' ὀλίγον δὲ, τῇ βοηθείᾳ τοῦ δευτεροτόκου ἀδελφοῦ τῆς, τρέφοντος ὁμοίον πρὸς τὴν φιλολογίαν ἔρωτα, κατῴρθωσε νὰ σχηματίσῃ ἐξ αὐτῶν βιβλιοθήκην ἀρκετὰ πλουσίαν, ἥτις ὑπῆρξε τὸ μόνον καὶ ἀληθὲς ἐντρόφημα τῶν ἐλευθέρων ὥρων τῆς καλῆς οἰκοκυρᾶς.

*

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα, ὅταν ἡ Ἐλισάβετ ὑπανδρεύθη. Ὁ κ. Ἐδμονδς ἐπεχείρησε νὰ ἀναζωπυρήσῃ τὴν πρὸς τὴν ποίησιν κλίσειν τῆς συζύγου του, πρὸ πολλοῦ ληθαργοῦσαν, καὶ μίαν ἡμέραν τὴν ἠρώτησε «Διατί δὲν γράφεις πλέον ποιήματα;» Ἡ ἐρώτησις αὕτη ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας κατέστησε τὴν κυρίαν Ἐδμονδς μελαγχολικὴν καὶ σύννου. Ἄλλ' εἰς μάτην ἢ πρὸς τὸ γράφειν κλίσειν τῆς γυναικὸς ἐφαίνετο ὡς νεκρωθεῖσα, ἔτη δὲ μακρὰ παρήλθον χωρὶς ποιητικὴ πνοὴ νὰ ταράξῃ τὴν γαλήνην τοῦ ἀπλοῦ καθημερινοῦ βίου. Τίς οἶδε δ' ἐὰν θὰ ἐγένετο ποτὲ τὸ ὄνομα «E. M. Ἐδμονδς» γνωστὸν εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον, ἐὰν δὲν ἐπήρχοντο περιστάσεις ἄλλαι, στερήσεις προσφιλῶν συγγενῶν καὶ ἀπογοητεύσεις παντοῖαι. Πρὸς μικρὰν ἐκ τῶν ἠθικῶν τούτων πόνων ἀνακούφισιν, ἡ κυρία Ἐδμονδς ἤρχισε νὰ μαθηθῇ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν.

Ἡ ώραία γλῶσσα μὲ τὴν θαυμαστὴν τῆς φιλολο-
γίαν τὴν κατεμάγευσεν· ἀληθῆ δὲ ἡσθάνθη ἐνθου-
σιασμόν ἀναλογισθεῖσα ἢ μᾶλλον μαθούσα ὅτι, ἐκτός
τῆς ἀρχαίας καὶ νεκρᾶς, ὑπάρχει καὶ Ἑλλάς νέα,
ζῶσα, ἐν τῇ ὁποίᾳ λαλεῖται ἡ γλῶσσα ἐκείνη ἡ
ώραία, τὴν ὁποίαν βαρβάρως ἐστρέβλουν ἐν Ἀγ-
γλίᾳ διὰ τῆς ἐλεεινῆς τῶν προφορᾶς, καὶ ἀνέζη ἐν
τῇ φύσει καὶ τῇ κοινωνίᾳ τὸ ἰδανικόν, τὸ ὁποῖον
ἔπνευε διὰ τῶν σελίδων τῆς φιλολογίας ἐκείνης τῆς
θαυμαστῆς. Καὶ ὁ στοχασμὸς οὗτος δύο ἀποφάσεις
τὴν ἔκαμε νὰ συλλάβῃ: Πρῶτον νὰ φήσῃ τὴν ἐρα-
σιμικὴν προφορὰν καὶ δεύτερον νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν
Ἑλλάδα.

Ἄλλ' ἂν ἡ πρώτη ἀπόφασις ἐκίνησε τὸ μει-
διάμα ὀλίγων φίλων σχολαστικῶν, διὰ τὴν δευτέ-
ραν ὅλοι τῆς κυρίας Ἐδμονδς οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ
φίλοι κατεταράχθησαν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην
ἀκόμη ἡ Ἑλλάς ἐνομιζέτο τόπος ληστῶν καὶ κα-
κούργων, εὐτυχέστερος δὲ καὶ ἀσφαλέστερος ἔθεω-
ρεῖτο ὁ περιηγητὴς τῆς κεντρῶς Ἀφρικῆς ἢ τῆς
χώρας τοῦ Παρθενῶνος. Ἄν καὶ τὴν ἰδέαν ταύτην
συνεμερίζετο πρῶτος ὁ κύριος Ἐδμονδς, ἐν τούτοις
βλέπων κατεχομένην ὑπὸ μεγάλης λύπης καὶ δυσθυ-
μίας τὴν σύζυγόν του, συνήνεσε τέλος νὰπέλθῃ εἰς τὴν
Ἑλλάδα, τὸν τόπον τῶν ὀνείρων τῆς, συνοδεύσας
αὐτὴν μέχρι Μασσαλίας. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης
ἄρχεται νέα περίοδος ἐν τῷ βίῳ τῆς κυρίας Ἐδ-
μονδς. Νέα ζωὴ ἐνεφυσήθη εἰς τὰ στήθη τῆς.
Ἐθαύμασε τὴν χώραν, τὴν τόσῳ γνωστὴν ἀλλὰ
καὶ τόσῳ ἄγνωστον, ἐνεπνεύσθη ὑπὸ τῆς ἐλληνικῆς
φύσεως, κατελήφθη ὑπὸ μανίας πρὸς πᾶν ὅτι ἐλ-
ληνικόν, ἐνεκολπώθη τοὺς ἐθνικοὺς τῆς Ἑλλάδος
πόθους, συνέλαβε σχέδια καὶ ἀποφάσεις. Τὴν ἐμά-
γευσεν ἡ νέα γλῶσσα, τὴν ὁποίαν ἐγνώρισε τόσῳ
πρὸς τὴν ἀρχαίαν ὁμοίαν καὶ ἡσθάνθη ἐνδιαφέρον
πρὸς τὴν νεοελληνικὴν φιλολογίαν, τὴν μόλις τα-
νούσαν τὰς πτέρυγας. Ἐπιστρέψασα ἐξ Ἀθηνῶν,
πλήρης ἐντυπώσεων καὶ εὐλογητίας, ὁ πρῶτος φι-
λέλλην τὸν ὁποῖον κατῴρθωσε νὰ προσηλυτίσῃ ἦτο
ὁ κ. Ἐδμονδς, παρ' αὐτοῦ δὲ ἐνεθαρρύνθη νὰνα-
λάβῃ καὶ πάλιν εἰς χεῖρας τὸν κάλαμον, τόρα ὅτε
εἶχε θέμα καλὸν διὰ νὰ γράψῃ.

Τὴν ἐπὶ τῆς βάσεως ταύτης φιλολογικὴν ἐργα-
σίαν τῆς κυρίας Ἐδμονδς, οἱ ἀναγνώσται τῆς
Ἑστίας τὴν γνωρίζουν. Τὰ ἔργα τῆς ἀγγλίδος λο-
γίας ἔτυχον ἐκάστοτε ἐνθουσιώδους ἐν Ἑλλάδι ὑπο-
δοχῆς, ἐγένετο δὲ πάντοτε εἰς τὸν παρ' ἡμῖν τύπον,
καὶ μάλιστα εἰς τὸ περιοδικὸν μας, ὁ προσήκων
περὶ αὐτῶν λόγος. Ὁ σκοπὸς τῆς κυρίας Ἐδμονδς
εἶνε νὰ καταστήσῃ ἐν Ἀγγλίᾳ γνωστὴν τὴν φιλο-
λογίαν, ἐπομένως τὸν βίον καὶ τοὺς πόθους τῶν
νεωτέρων Ἑλλήνων καὶ νὰ προκαλέσῃ ὑπὲρ αὐτῶν
ρεῦμα φιλελληνισμοῦ, τοῦ ὁποῖου νομίζει ὅτι εἴμεθα
ἄξιοι. Εἰς τοῦτο ἔχει ἐκεῖ συνεργάτιδας, ἐκτός ἄλλων,
τὴν κυρίαν Γάρνερ καὶ τὴν δεσποινίδα Μάκφερσων.
Δὲν εἶνε τῆς παρούσης ὥρας νὰ ἐξετάσωμεν ἐὰν εἶνε
σύμπτωσις ἀπλῆ ὅτι γυναῖκας εὗρεν ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπο-
στηρικτὰς ἢ νεωτέρα ἡμῶν φιλολογία. Τὸ ἀληθές
εἶνε ὅτι μεταξὺ αὐτῶν ἡ κυρία Ἐδμονδς, κατέχει
τὴν μᾶλλον διακεκριμένην θέσιν καὶ αὐτὴ εἰργά-

σθη ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τῆς περισσότερον καὶ ποιη-
λώτερον. Ἐδημοσίευσεν μεταφράσεις νέων Ἑλλήνων
ποιητῶν, μεταφράσεις πεζογράφων, ἔγραψε ποιή-
ματα ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ἄρθρα, μελέτας καὶ διη-
γήματα ἐλληνικὴν ἔχοντα ὑπόθεσιν. Ὁ κατάλογος
τῶν ἔργων τῆς θὰ ἦτο μακρὸς. Ἐκ τούτων ἀρκεῖ
μόνον νὰ σημειώσωμεν τοὺς Ἑλληνας Ποιητὰς,
συλλογὴν ἐμμέτρων μεταφράσεων ποιημάτων αὐ-
τῶν μετὰ προλόγου καὶ τὸν Γέρω Κολοκοτρῶνην
τὰ πρὸς τὸν Τερτσέτην ὑπαγορευθέντα. Ἀπομνη-
μονεύματα. Ἐκ τῶν πρωτοτύπων αὐτῆς ἔργων ἡ
Mary Miles, δίτομον τρυφερώτατον μυθιστόρημα,
κατέχει ἀναμφιβόλως τὴν πρώτην θέσιν.

*

Ἄλλ' ἄρά γε ὁ σκοπὸς τῆς κυρίας Ἐδμονδς
ἐκπληροῦται; καὶ ὑπάρχει τὸ φιλελληνικὸν ρεῦμα,
τὸν σχηματισμὸν τοῦ ὁποῖου φιλοδοξεῖ;

Ἄν πρὸ τῆς ἀγάπης προϋποτίθεται ἀναγκαῖα ἡ
γνώσις καὶ τὸ ἐνδιαφέρον, ἡ κυρία Ἐδμονδς ἐπέτυχε
σήμερον ὑπὲρ τὸ ἡμῖς τοῦ σκοποῦμένου. Χάρις εἰς
αὐτὴν τὰ ἐλληνικὰ ἔργα διαδίδονται ἐν Ἀγγλίᾳ.
Εὐρίσκουσιν ἐκδότας, ἄρα καὶ ἀγοραστάς. Ἀναγι-
νώσκονται, κρίνονται καὶ ἐκτιμῶνται, — νὰ το εἴπω-
μεν; — περισσότερον ἢ ἐν Ἑλλάδι. Διὰ τὸ Βοτάνι
τῆς Ἀγάπης, τὸ ὁποῖον ἐδῶ οὔτε καὶ εἰς ἰδιαιτέρον
βιβλίον ἠξιώθη νὰ ἐκδοθῇ, ὁ ἀγγλικὸς τύπος ἔγρα-
ψεν ἄρθρα, ὅσα σπανίως γράφονται ἐν Ἑλλάδι καὶ
περὶ τοῦ ἀρίστου τῶν νεοφανῶν ἔργων, τὰ δὲ Ἀπο-
μνημονεύματα τοῦ Κολοκοτρῶνη εἶνε ἐκδεδομένα
ἀγγλιστὶ εἰς τόμον, τὴν πολυτέλειαν τοῦ ὁποῖου
ἀκόμη δὲν ὤνειρεύθημεν ἐδῶ διὰ τὰ ἐθνικά μας βι-
βλία...

Ἡ κυρία Ἐδμονδς πρέπει νὰ εἶνε εὐχαριστημένη
ἔχει τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἀγωνι-
ζομένου, καὶ μάλιστα ἐπιτυχῶς, ὑπὲρ μιᾶς ιδέας
εὐγενούς, κατέχει δ' ὡς εἶπον ἐν ἀρχῇ καὶ τὴν εὐ-
γνωμοσύνην ἀμέριστον τῶν Ἑλλήνων, τοὺς ὁποῖους
ἠξίωσε τόσης προσοχῆς καὶ ἀγάπης.

ΓΡ. Ξ.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΣΤΕΦΑ¹

ἮΘΗ Ἐπαρχιακά.

Αὐτὸ ὅμως δὲν τον ἠμπόδισε νάνέλθῃ μετ' ὀλί-
γων εἰς τὸν ἀναμινᾶλεν διὰ νὰ ἰδῇ τὴν Ἐπίδειξιν.
Ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐκείνου τὸ θέαμα θὰ ἦτο ὠραῖον
καὶ δὲν ἐνόει νὰ το στερηθῇ. Κανείς δὲν τον ἠκο-
λούθησεν ἕως ἐκεῖ, ἂν καὶ τὸ ἐπρότεινε. Αἱ κυ-
ρίαί—καὶ ἦλθαν πολλαὶ φίλαι τῆς οἰκογενείας καὶ
τοῦ κόμματος, κατοικοῦσαι εἰς ἀποκέντρους ὁδοὺς,
διὰ νὰ ἴδουν, — ἐπρότιμῃσαν τὰ πρὸς τὴν Πλατεῖαν
Ροῦγαν παράθυρα, τὰ ὁποῖα ἐπληρώθησαν ὅλα. Ὁ
τελευταῖος ὄροφος, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνῆλθεν ὁ Τόνης,
ἐφωτίζετο διὰ θυρίδων κυκλικῶν, ἠνεωγμένων εὐθὺς
κάτωθεν τῆς στέγης, πρὸς τὴν αὐλὴν καὶ τὸν κῆ-